

Grundtvig-Selskabets årsberetning 2001

Grundtvig-Selskabets årsmøde 2000 blev afholdt fredag 17. november 2000 kl. 17.30 i Vartov, Farvergade 27 i København. Til styrelsen blev Arthur Macdonald Allchin, K.E. Bugge, Theodor Jørgensen, Erland U. Jessen, Povl Kielerich, Flemming Lundgreen-Nielsen, Erik Jakob Petersen og Sigurd Aa. Aarnæs, og til forretningsudvalget Peter Balslev-Clausen og William Michelsen valgt. Til revisor blev Bjarne Hansen, Gelsted, valgt.

Årsmødet blev afholdt i forbindelse med Grundtvig-Akademiets og Normesalens forskerdage 17.-18. november, som havde overskriften 'Det universelle i Grundtvigs tænkning og virke'. Fra programmet for forskerdagene kan nævnes K.E. Bugges foredrag om 'Menneske først-', Uffe Jonas' om 'Det universelle i Grundtvigs videnskabssyn', Johannes Adamsens om 'Det universelle hos Grundtvig i lyset af hans inspiration fra Herder', A.M. Allchins om 'Kirke, sprog og nationalitet – det universelle i Grundtvigs kristendoms- og kirkesyn' og Ove Korsgaards om 'Europa som udfordring for den grundtvigske bevægelse'.

Siden sidste årsmøde er William Michelsen død. Han døde 14. oktober og blev lørdag 20. begravet på Nordby kirkegård på Samsø. William Michelsens betydning for Grundtvig-Selskabet kan vanskeligt overvurderes. Som en af medstifterne af selskabet har han været med til siden dets første begyndelse at præge såvel dets organisatoriske som dets forskningsmæssige profil. Han var i en årrække formand for Grundtvig-Selskabet og var til sin død medlem af redaktionen for *Grundtvig-Studier*, ligesom han havde sæde i selskabets styrelse. I forbindelse med Grundtvig-Selskabets 50-års jubilæum 1997 blev William Michelsen udnævnt til æresmedlem af selskabet. William Michelsens tilgang til Grundtvig-studiet var ikke alene humanistens og litteraturhistorikerens, men i virkeligheden også teologens. Denne forening af interesse og indsigt gjorde det muligt for William Michelsen at beherske Grundtvig-forskningen bedre end de fleste og til stadighed at holde den balance i forskningen, som både teologer og humanister i perioder har haft svært med at holde. William Michelsens konstruktive korrektiv som forsker og hans varme engagerede og engagerende personlighed vil blive savnet i Grundtvig-selskabet og i Grundtvig-forskningen. Æret være hans minde.

Ved årsmødet 2000 var det ikke muligt at holde forretningsudvalgs-møde i forbindelse med mødet. Dette blev der rådet bod på ved afholdelsen af et forretningsudvalgsmøde på Universitet i Århus 31. januar 2001.

På samme måde har det heller ikke været muligt at holde forretningsudvalgsmøde i forbindelse med årsmødet i år. Der vil derfor blive afholdt forretningsudvalgsmøde i løbet af vinteren 2001 – 2002. På forretningsudvalgsmødet sidste januar blev forslag til nye medlemmer af styrelsen drøftet. Dette emne vil blive taget op på det kommende forretningsudvalgsmøde med henblik på en overvejelse af styrelsens funktion og sammensætning på næste årsmøde, 2002.

Grundtvig-Selskabet har i det forløbne år sammen med Centret for Grundtvig-studier ved Aarhus Universitet haft den glæde, at den fælles ansøgning om forskningsmidler fra Forskningsministeriet og Carlsberg-Fondet har resulteret i en samlet bevilling på godt 5 millioner kroner til faglige initiativer inden for Grundtvig-forskningen. De formål, der var søgt om støtte til, og som nu bliver tilgodeset ved den store samlede bevilling, er 1) udgivelse (med indledning og noter) af Grundtvigs prædikener fra 1840'erne og 1850'erne. Som det vil være bekendt, er det et projekt, der allerede er godt i gang under Christian Thodbergs ledelse. Bevillingen giver mulighed for den ansættelse af forskere, der er nødvendig, for at man kan komme gang med afskrift, kommentering og udgivelse af de mange årgange prædikener. Jette Holm er allerede ansat som daglig leder af arbejdet. 2) Oversættelse og udgivelse af udvalgte værker af Grundtvig på engelsk. Bevillingen har gjort det muligt at ansætte S. A. J. Bradley i en toårsperiode, ligesom andre kan knyttes til projektet på honorarbasis. Samtidig vil der være mulighed for at arrangere nogle seminarer i forlængelse af de konferencer, der de seneste år er afholdt om Grundtvig og den engelsksprogede verden. 3) En kommenteret udgave af Grundtvigs politiske skrifter. De tre delprojekter vil blive realiseret på og i forbindelse med Center for Grundtvig-studier ved Aarhus Universitet. Fra Grundtvig-Selskabets side er vi glade for at være med i virkeliggørelsen af disse projekter og ønsker Grundtvig-Centret til lykke med, at den afgørende bevilling er kommet, samtidig med at centret er rykket ind i nye og langt mere velsignede lokaler i det teologiske Fakultets nye bygning på nordsiden af Ringgaden i Århus.

I lighed med de foregående år har det også i år været intens aktivitet på Grundtvig-Akademiet i Vartov i København under ledelse af Akademiets daglige leder, Henrik Wigh-Poulsen. 9. februar blev der afholdt »Amatørforskerdag«, hvor Christian Friis Damgaard talte om sit projekt 'Det grundtvigsk-koldske oplysnings- og dannelsesbegreb i den menneskelige og folkelige skolesag indtil 1870', og Anna Bojsen-Møller fortalte om sit arbejde med Eline Boisens erindringer.

9.-10. marts afholdt Grundtvig-Akademiet et seminar om »Den nordiske vinkel på Grundtvigs Poetik«. Bidragerne på seminaret var Edvard Hoem ('Tekster og salmers tilblivelse i forhold til traditionen'), Hans Hauge ('Grundtvigs Kirkeklokke'), Sune Auken ('Digteren Grundtvig'), Martin Zerlang ('Grundtvigs københavnske syn og syner'), Bosse Bergstedt ('Om detaljen i Grundtvigs poetik'), Marianne Horsdal ('Den sansekonkrete metafor – Grundtvig og Lakoff'), Synnøve Heggem ('Grundtvigs poetik som kærlighedsdiskurs') og Marie Østergaard Knudsen ('Det dialogiske princip hos Bakhtin og Grundtvig').

Grundtvig-Akademiet har gennemført studiekredse og 24.-25. marts afholdt en konference på Askov Højskole om Grundtvigs samfundssyn, ligesom man 16.-17. marts har arrangeret en opfølgingskonference med støtte fra År 2000-Fonden, »Folkelighed 2000 II«, med undertitlen 'Folkelighed – levende virkelighed eller en besværlig arv?'. 2.-8. september afholdt Grundtvig-Akademiet en konference på Ryslinge Højskole om »Grundtvigs virkningshistorie i Øst- og Centraleuropa med foredrag af Jens Holger Schjørring, Kim Arne Pedersen og K.E. Bugge.

Grundtvigs fødselsdag 8. september blev ligesom sidste år markeret af Grundtvig-Akademiet og Grundtvig-Selskabet med et fælles arrangement i Vartov. Niels Højlund holdt fødselsdagstalen, hvorefter Peter Balslev-Clausen talte om Grundtvig og København, Joakim Garff om Grundtvig og Søren Kirkegaard ('Hårkløveren og den oldnordiske kæmpe') og Torben Damsholt om Grundtvig og de grundtvigske miljøer i København ('Ej til hovedstæder').

15.-16. september gennemførte Centrum för Danmarkstudier vid Lunds Universitet et Grundtvig-seminar på Stiftsgården Åkersberg i Höör i Skåne. Der var bidrag fra Bosse Bergstedt ('Med bron kommer Grundtvig til Sverige. Mötet mellan Grundtvigs livsuplysning och svensk bildningstradition'), Urban Claeson ('Grundtvig og de ansvarlige borgere. En diskussion af Grundtvigs politiske ideer om demokrati, frihed og ansvarlighed i lyset af Foucaults begreber om ledelsesrationaler og 'governmentability)'), Ola Fransson ('Mellan kulturradikalism og grundtvigianism: Fallet Høffding'), Hans Hauge ('Grundtvig og dansk ny Nationalisme'), Uffe Jonas ('Poetisk videnskab. Grundtvigs universitetsdrøm som tværkulturelt dannelsesprojekt'), Kim Arne Pedersen ('Grundtvig og den danske identitet – en teologisk vurdering og præsentation af hovedlinier i den nyere forskning og debat'), Yvonne Maria Werner ('Grundtvig – en kyrkofader för nordiska katolska

konvertiter rundt sekelskiftet 1900?') og Ole Vind ('Grundtvig, Gud og Danmark').

I årets løb har Anders Holm udgivet »Historie og efterklang. En studie i N.F.S. Grundtvigs tidsskrift *Danne-Virke*«, nr. 34 i serien *Skrifter udgivet af Grundtvig-Selskabet*.

Den tyske kommenterede oversættelse i tre bind, der har været undervejs i en årrække, nærmer sig sin udgivelse. To af bindene er tryklare, og det vil uden tvivl inden længe lykkes de tre udgivere, K.E. Bugge, Theodor Jørgensen og Flemming Lundgreen-Nielsen at få afsluttet det store projekt.

Grundtvigs forfatterskab og dets virkningshistorie har været genstand for talrige indlæg og artikler, ikke mindst årets *Vartovbogen*, der i forlængelse af Grundtvig-Akademiets konferencer om emnet har helliget sig Grundtvig og de grundtvigskes forhold til kunsten, men igen i år er det Grundtvig-Selskabets årbog, *Grundtvig-Studier*, der under redaktion af Jens Holger Schjørring, Kim Arne Pedersen, Flemming Lundgreen-Nielsen og William Michelsen har givet det fyldigste bidrag til litteraturen om Grundtvig. Efter Henrik Trues nekrolog over Leif Grane giver S.A.J. Bradley og Alan Gaunt eksempler på Grundtvig-salmer oversat til engelsk. Derefter følger bidrag af A.M. Allchin ('Descent into Hell'), Niels Thomsen ('Grundtvig og billeder'), Jakob Balling ('Nedfarten til dødsriget') og Peter Nørgaard Larsen ('Kristus i de dødes rige – et maleri og dets kontekst') om Grundtvigs forestilling om Kristi nedfart til Dødsriget og Joakim Skovgaards maleri over samme tema. Nina Hobolth skriver om 'Christen Dalsgaard som grundtvigsk billedkunstner', og Flemming Lundgreen-Nielsen analyserer begrebet 'Naar Skyggen er ligest ...'. Johannes Adamsen skriver i mindet om højskoleforstander Jens Bonderup om Herder og Grundtvig ('Herder og Grundtvig-sondringer'), Bent Christensen svarer sine opponenter ('Om 'Omkring Grundtvigs vidskab') og Jens Peter Ægidius giver en karakteristik af Poul Engbergs forfatterskab. Sidst bringes Aage Jørgensens bibliografi over Grundtvig-litteraturen 1997-2000 (Grundtvig-litteraturen 1997-2000. En bibliografi). Et af *Grundtvig-Studier* 2001's vigtige bidrag, både omfangs- og indholdsmæssigt, er K.E. Bugges redegørelse for Grundtvigs stilling til spørgsmålet om ydre mission ('Menneske først – Grundtvig og hedningemissionen').

I sin årsberetning for Grundtvig-Selskabets norske afdeling skriver dens formand Kirsti Aasen, at »150-års-minnet for Grundtvigs besøk i Norge ble feiret med et seminar på Kampen i dagene 15.- 17. juni.

Temaet »Dikteren Grundtvig« ble belyst fra forskjellige sider. Rektor ved Nordiska folkhøgskolan i Kungälv, Stewe Claeson, presenterte spennende tanker om hvilke problemer en oversetter står overfor. Det gjelder Grundtvigs tekster ikke minst, og Claeson demonstrerte det ved å legge frem eksempler bl.a. fra den svenske salmeboken. Lektor i dansk litteratur ved Københavns Universitet, Erik A. Nielsen, holdt et fascinerende foredrag om tilblivelsen av Grundtvigs salmedigtning, et foredrag som gav god innføring for deltakere som hadde lite kjennskap til Grundtvig på forhånd. Stipendiat ved Det teologiske fakultet i Oslo, Synnøve Heggem, førte oss inn i kjærlighetstalen i Grundtvigs salmer på en engasjerende måte. Siden Wergelands fødselsdag falt sammen med seminaret (17. juni), stilte professor i litteraturvitenskap, Dagne Groven Myhren, spørsmålet om det går en linje fra Grundtvig til Wergeland? Uten å kunne svare bekreftende på det, fant hun allikevel grunn til å sammenligne disse to i sitt interessante foredrag. Innledningsforedraget »Grundtvig i Norge« ble holdt af professor i kirkehistorie, Berge Furre, og ved et kveldsarrangement i Kampen kirke leste den kjente danske scenekunstneren Ghita Nørby noen av Grundtvigs kjærlighetsdikt og koret Norsk dame ensemble beriket aftenen gjennom sin tolkning av Grundtvigs salmer og sanger.«

2001 har været et godt år for Grundtvig-forskningen. De store forskningsbevillinger har sat Center for Grundtvig-studier i stand til at sætte en vifte af aktiviteter i gang, og der har af Grundtvig-Akademiet været afholdt en række seminarer og konferencer for Grundtvig-forskere af alle fagretninger og niveauer. Begge dele tegner godt, både for Centret og Akademiet. De aktiviteter, der er i gang, vil virke inspirerende på interesserede studerende og andre, der ønsker yderligere fordybning og uddannelse. Allerede i en årrække har Åbent Universitet givet mulighed for undervisning på universitetsniveau. Det er en mulighed, det vil være nærliggende for de to centre at benytte sig af i takt med den stigende efterspørgsel efter og behov for efteruddannelse blandt præster og undervisere på alle niveauer. På samme måde vil det være en overvejelse værd at gå ind i de ordninger for Master-uddannelser, der er ved at blive etableret på universiteterne. Grundtvig-studiet vil med sin store tværfaglige bredde være et oplagt emne for etablering af en Master-uddannelse, der vil vise sig at være attraktiv både i nationalt og internationalt perspektiv.

Det år, der er gået siden sidste årsmøde, har været overordentligt turbulent. Politiske, kulturelle og religiøse perspektiver, som længe har

været skubbet i baggrunden, har vist sig at være både aktuelle og uafviselige. I denne situation, og det vil sige både nu og i den fremtid, der kan overskues i dag, vil studiet af Grundtvigs tanker og forestillinger, om det folkelige, det kulturelle og det religiøse, være aktuelt i en grad, som man ikke kunne have forestillet sig for et helt, eller et halvt, år siden. Grundtvig så og bearbejdede problemerne ud fra sine og sin tids forudsætninger. Ikke desto mindre vil det meget vel kunne vise, sig, at det netop er Grundtvigs livtag med problemerne den gang, der vil kunne hjælpe os til at tackle vore – folkelige, kulturelle og religiøse – problemer i dag.

Til sidst skal der lyde en tak til alle, der har hjulpet Grundtvig-Selskabet igennem det år, der er gået: Ansatte på Center for Grundtvigstudier i Århus og på Grundtvig-Akademiet i Vartov i København, Kirkeligt Samfund, repræsenteret af formanden Inge Lise Pedersen og bestyrelsesmedlemmet i Vartov, Kirsten og Hans Grishauge, Statens Humanistiske Forskningsråd og N.F.S. Grundtvigs Fond. Først og fremmest ønsker Grundtvig-Selskabets forretningsudvalg og styrelse og redaktionen for *Grundtvig-Studier* at takke selskabets medlemmer og årbogens forfattere for opbakning bag Grundtvig-Selskabets idé, udforskningen og formidlingen af det univers, der kan beskrives med ét ord: N.F.S. Grundtvig!

Peter Balslev-Clausen